

Asia: VN/599/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VIRVOITUSJUOMAVEROSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä lausuntoa otsikkoasiassa. Suomen Yrittäjät kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Esityksen tavoitteena on muuttaa virvoitusjuomaveroa nykyistä voimakkaammin terveysperusteiseen suuntaan ja ohjata kulutusta ja tuotantoa korkeamman sokeripitoisuuden juomista vähemmän sokeria sisältäviin juomiin.

Pidämme esityksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina. Hallituksen esitysluonnoksen perusteella terveysperusteisen ohjausvaikutuksen toteutuminen voi kuitenkin jäädä heikoksi ja, kuten esityksessäkin on todettu, ehdotetut muutokset voisivat siirtää kulutusta jopa enemmän sokeria sisältäviin juomiin erityisesti vain luontaista sokeria sisältävien juomien mahdollisen kulutuksen kasvun seurauksena. Kulutusta saattaisi siirtyä sokerittomista juomista sokeria sisältäviin juomiin myös sokerittomien ja matalamman sokeripitoisuuden juomien veroeron kapenemisen takia.

Vain luontaista sokeria sisältävien juomien matalampi verotaso tukisi toisaalta muun muassa marjoista tai hedelmistä mehua valmistavien kotimaisten yritysten kilpailukykyä, mikä olisi sinänsä myönteinen muutos. Tältä osin ehdotus on kuitenkin ristiriidassa terveyden edistämistä koskevan tavoitteen kanssa, sillä terveyden kannalta ei lähtökohtaisesti ole merkitystä, onko sokeri juomaan lisättyä vai luontaista. Virallisten ravitsemussuosittelujen mukaan täysmehuja ei tule nauttia

janojuomana, eikä niillä tule korvata hedelmien nauttimista. Luontaista sokeria sisältävillä tuotteilla voi käsityksemme mukaan olla rajallisesti muita terveyttä edistäviä vaikutuksia kulutuksen pysyessä virallisten ravitsemussuositusten mukaisena.

Hallituksen esitysluonnoksessa on pyritty lisäämään virvoitusjuomaverotukseen terveyttä edistäviä elementtejä. Kuten esityksessäkin todetaan, virvoitusjuomaveron muuttaminen tavoitteiltaan selkeästi terveysterusteiseksi, vähentäisi kuitenkin veron tuottoa merkittävästi.

Käyttäytymisperusteisten verojen tärkeys ja merkitys veropolitiikassa on kasvanut, ja pidämme perusteluna, että verotuksen painopisteen siirtoa välittömästä verotuksesta välilliseen jatketaan. Hyvin suunnitellut haattaverot tukevat osaltaan negatiivisten ulkoisvaikutusten hinnoittelua. Samalla on tärkeää ottaa huomioon sääntelyllä saavutettavat hyödyt, sääntelyn vaikuttavuus sekä erot verobjektien luonteessa. Valmisteveroilla voi olla ensisijaisen fiskaalisen tavoitteen lisäksi toissijaisesti muitakin tavoitteita, kuten terveellisen ravitsemuksen edistäminen, mutta toissijaisten tavoitteiden vuoksi ei tule luopua hyvän verojärjestelmän yleisistä tunnuspiirteistä, joihin lukeutuu muun muassa hallinnollinen tehokkuus. Terveellistä ravitsemusta koskeviin tavoitteisiin voidaan pyrkiä verotusta tehokkaammin keinoin, kuten valistuksella ja neuvonnalla. Esitysluonnokseen sisältyvästä verotettujen sokeripitoisten ja sokerittomien juomien määrän kehitystä kuvaavasta kaaviosta (s. 12) voidaan nähdä, että sokerittomien juomien kulutus on kasvanut, kun taas sokeripitoisten juomien kulutus ei ole merkittävästi vähentynyt viime vuosina.

Hallinnollisen tehokkuuden näkökulmasta esitystä voidaan pitää pulmallisena. Erityisesti pienemmille toimijoille muutosten aiheuttamat kustannukset saattaisivat muodostua kohtuuttoman suuriksi toiminnan laajuuteen nähden. Tältä osin esitys voisi heikentää yritysten toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä. Kuten hallituksen esitysluonnoksesta useassa kohtaa käy ilmi, veromuutoksen vaikutuksia sokerinsaantiin on vaikea arvioida tarpeellisten tietojen puuttuessa. Esityksessä todetaan, että koska vaikutusarvio sisältää paljon epävarmuuksia, veromuutosten vaikutuksia olisi jatkossa seurattava ja arvioitava riittävän kattavalla tilastoaineistolla ja luotettavilla tilastollisilla menetelmillä. Tämä edellyttää juomien yksityiskohtaisten kulutustietojen saamista tutkimuskäyttöön.

Jatkovalmistelussa esitysluonnosta olisi perusteltua tältä osin täydentää. Miten viitatus yksityiskohtaiset tiedot saataisiin tutkimuskäyttöön ja millaista hallinnollista taakkaa se verovelvollisilta edellyttäisi?

Veron moniportaisuus

Ehdotetut muutokset vaikeuttaisivat verovalvontaa, sillä virvoitusjuomaveron valvonta perustuisi aiempaa enemmän tuotteiden ilmoitettuihin elintarviketietoihin ja verovelvollisen

valmistekirjanpidosta ilmeneviin tietoihin. Käsityksemme mukaan ravintoarvomerkintöjä koskeva sääntely sallii sokeripitoisuudessa tietyn virhemarginaalin. Ehdotettu kokonaissokeripitoisuuteen perustuva veroluokkaporrastus voi herättää kysymyksen, sisältäisikö järjestelmä epärehelliselle toimijalle voimakkaamman insentiivin ilmoittaa sokeripitoisuus tietoisesti alakanttiin, jotta tuote verotettaisiin alemman veroluokan mukaan.

Toivottujen kulutuskäyttäytymisvaikutusten osalta keskeistä nähdäksemme on, että erityisesti korkeimman sokeripitoisuuden ja ylimpään veroluokkaan kuuluvien juomien hinta nousee riittävästi. Riittävän hintakannusteen lisäksi tämä kannustaisi myös yrityksiä tuotekehitykseen.

Moniportainen virvoitusjuomavero on hallinnollisesti raskas. Elintarviketietosääntely ei edellytä kokonaissokeripitoisuuden ilmoittamista pakkaamattomista elintarvikkeista, mutta veroverovelvolliset olisivat velvollisia huolehtimaan sokerilisäystä koskevien ainesosatietojen ja kokonaissokeripitoisuutta koskevan tiedon sekä näitä koskevan luotettavan näytön sisällyttämisestä valmisteverokirjanpitoonsa myös pakkaamattomista virvoitusjuomaveron alaisista tuotteista. Kuten esityksessä on todettu, verotasojen korottaminen voi johtaa myös siihen, että nykyisin pienvalmistajaksi rekisteröityneet toimijat eivät enää täyttäisi de minimis -tuen ehtoja. Valmistustoiminta muuttuisi näin ollen verolliseksi, mikä voisi edellyttää Verohallinnolta lisääntynyttä ohjaustarvetta.

Hallinnollisen taakan raportointi- ja seurantavelvoitteineen ei tule muodostua verovelvollisille kohtuuttomaksi, jotta yritysten kannattavuus ei kärsi eikä uusien yritysten syntyä toimialalle vaikeutettaisi.

Terveysvaikutuksissa olisi perusteltua huomioida myös hammasterveys

Siltä osin kuin ehdotetulla sääntelyllä tavoitellaan terveysohjausvaikutuksia, kiinnitämme huomiota siihen, että hallituksen esitysluonnoksessa ei ole kiinnitetty huomiota hammasterveyteen kuin mainitsemalla (s. 16) runsaan ja toistuvan sokerin käytön olevan yhteydessä hammaskariekseen. Esitämme, että jatkovalmistelussa esitystä täydennettäisiin myös hammasterveysvaikutusten osalta siltä osin kuin sääntelyllä tavoitellaan terveysohjausta.

Esityksen kansainvälisestä vertailusta käy ilmi, että eräissä muissa valtioissa virvoitusjuomaveroa kannetaan myös keinomakeutusainetta sisältävistä juomista. Esimerkiksi keinomakeutettu kolajuoma on kaloripitoisuuden osalta juoman sokeriversiota parempi vaihtoehto. Keinomakeutetut virvoitusjuomat voivat kuitenkin aiheuttaa hammaseroosiota ja olla hammasterveydelle vahingollisia.

Yli viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen pakatut makeuttamattomat ja maustamattomat vedet ja kivennäisvedet

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan Euroopan komissiolle tehdyn kantelun johdosta, että virvoitusjuomaveroa kannettaisiin myös yli viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen pakatuista makeuttamattomista ja maustamattomista vesistä ja kivennäisvesistä.

Vireillä olevan kantelun valossa pidämme ehdotusta ymmärrettävänä.

Käsityksemme mukaan esimerkiksi yli viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen pakattua vettä ei käytetä tyypillisesti virvoitusjuomatarkoituksessa, vaan juomavetenä esimerkiksi kesämökkiosuhteissa, kun kaivoveden laatu on puutteellinen. Yli viiden litran vesipakkausten hinta nousisi jatkossa selvästi, koska veron määrä olisi suhteessa tuotteen hintaan suuri olettaen, että veromuutos siirtyisi täysimääräisenä hintoihin. Tätä voidaan pitää epätarkoituksenmukaisena seurauksena esityksen tavoitteisiin nähden.

Suomen Yrittäjät esittää, että veron ulkopuolelle jätettäisiin makeuttamattomat ja maustamattomat vedet ja kivennäisvedet vähittäismyyntipakkauskoosta riippumatta. Tullitariffin nimikkeeseen 2201 kuuluvat vedet ovat terveydelle haitattomia.

Suomen Yrittäjät

Mika Kuismanen

johtaja, pääekonomisti

Laura Kurki

veroasiantuntija

Kurki Laura
Suomen Yrittäjät ry